

Erfgoed verbindt

Texels erfgoed verbindt verleden met heden en het verbindt mensen van toen met mensen van nu. Onderhoud, restauratie, verduurzamen en herbestemmen zijn middelen om een monument een goede toekomst te geven. Maar je weet van tevoren niet welke verrassingen je daarbij tegenkomt.

Sommige deelnemers hebben daar ervaring mee. Anderen zitten midden in zo'n traject. Dit alles levert verhalen op. De deelnemers delen graag hun kennis en ervaringen. Daarmee brengen ze hun monument tot leven.

Het oudste monument in dit programma is het voormalige kerkhof van De Koog, met in de grond ook de restanten van de funderingen van de kerk en de kerkhofmuur. Als tegenhanger

daarvan kunt u een spiksplinternieuwe schapenboet bezoeken. Bijzonder, omdat schapenboeten het de laatste decennia moeilijk hebben.

Ingrediënten voor Open Monumentendag 2024, achtergrondinformatie en suggesties vindt u in deze Open Monumentenkrant, op de websites van de gemeente Texel, de Historische Vereniging Texel, de VVV en via de in de tekst genoemde links. Hiermee kunt u uw eigen route samenstellen.

Wij hopen dat u na deze Open Monumentendag met nog meer belangstelling naar monumenten kijkt en wij wensen u een fijne Open Monumentendag op Texel!

Enkele deelnemende panden zijn moeilijk of niet per auto bereikbaar. Kom daarom zo veel mogelijk op de fiets of lopend.

Locaties en tijden Open Monumentendag zaterdag 14 september 2024 op Texel

Toelichting per locatie verderop in deze krant

DEN HOORN

Schapenboet,
Watermolenweg 3
11.00 tot 16.00 uur

't Walvisvaardershuisje,
Herenstraat 49
10.00 tot 12.00 uur en 14.00
tot 16.00 uur

De Vermaning
Diek 11a
11.00 tot 17.00 uur

DE KOOG

Archeologisch monument op
de Vogelmient
Ingang aan de Kamerstraat
tegenover huisnummer 73
10.15 uur

Huisje Mosk
Dorpsstraat 164
11.00 tot 15.00 uur

PKN-kerk De Koog
Dorpsstraat 168
11.00 tot 16.00 uur

DE COCKSDORP

Eiland Galerij Texel en de
naastgelegen woning in Zuid-
Eierland
Postweg 72
10.30 tot 17.00 uur

H. Francisca Romanakerk
Molenlaan 2
10.00 tot 17.00 uur

Het oude gemaal Eijerland
Stengweg 29
10.00 tot 17.00 uur

Voormalige dubbele
arbeiderswoning
Hoofdweg 132
Om 11.00 uur, 13.00 uur en
15.00 uur bij de brievenbus
aan de weg.

OOSTEREND

De uitwateringssluis van
polder Het Noorden
Stuifweg 4
Om 14.00 en 15.00 uur uitleg
bij het informatiebord.

De voormalige rooms-
katholieke kerk
Vliestraat 9
10.00 tot 12.00 uur

De Maartenskerk
Kerkstraat 2
10.00 tot 16.00 uur

OUDESCHILD

De eendenkooi van Spang
Dijkmanshuizen 5
12.30 tot 16.30 uur

Molen De Traanroeier
Barentszstraat
11.00 tot 16.00 uur

Buitenplaats Brakestein
Skillepaadje 18
10.30 tot 15.30 uur

DEN BURG

Stolpboerderij De Waddel
Westergeest 4
10.00 tot 15.00 uur

Gravenstraat 31
Om 11.00 uur en 13.00 uur

Oudheidkamer
Kogerstraat 1
12.00 tot 16.00 uur

Bunkercomplex Texla
Kogerweg 132
10.00 tot 16.00 uur

DE WAAL

Museum Waelstee
Hogereind 6
10.00 tot 17.00 uur

PKN-kerk De Waal
Hogereind 2
10.00 tot 16.00 uur

DEN HOORN

Schapenboet

Watermolenweg 3,
1797 SC Den Hoorn
11.00 tot 16.00 uur

Met ouderwets vakmanschap, hergebruik van bakstenen en dakpannen, nieuw hout en moderne inzichten, bouwt vakman Peter van Sikkeleras een nieuwe schapenboet aan de Watermolenweg. Vrijstaand in het landschap, van alle kanten zichtbaar. Zijn ervaring bij

de restauratie van andere schapenboeten en stolpboerderijen komt hierbij goed van pas.

Peter vertelt over zijn ervaring bij de restauratie van andere schapenboeten en over de bouw van deze nieuwe boet.

't Walvisvaarders Huisje

Herenstraat 49
1797 AG Den Hoorn
10.00 tot 12.00
en 14.00 tot 16.00 uur

In de 18e eeuw woonden hier gedurende 60 jaar walvisvaarders, commandeurs ter walvisvaart. Ze maakten verre reizen, verdienden goed, breidden het huis uit en verfraaiden het volgens de toenmalige mode. Dat is nu nog zichtbaar. Het in- en exterieur zijn wonderbaarlijk goed bewaard gebleven en worden gekoesterd. 't Walvisvaarders Huisje is een particuliere woning die regelmatig opengesteld wordt voor bezoekers. Het is ingericht met onder andere attributen van de walvisvaart. U hoort en ziet veel over de historie van dit huis, over de voormalige bewoners, over de 18e-eeuwse walvisvaart en over een van bewoners van dit huisje afkomstige familiebijbel, die met nazaten van deze walvisvaarders mee verhuisde naar de Verenigde Staten.

U proeft de invloed van de walvisvaart op het leven in Den Hoorn en in het bijzonder op deze commandeurswoning.

Dit rijksmonument is recent zorgvuldig gerestaureerd.

Op YouTube staat een documentaire over 't Walvisvaarders Huisje. De documentaire biedt een blik in de keuken, u ontdekt meer over de bijzondere achtergronden van het huis en zijn bewoners.

www.walvisvaardershuisjetexel.nl
www.youtube.com –
Zoekterm: 't Walvisvaarders Huisje.

De Vermaning

Diek 11a
1797 AA Den Hoorn
11.00 tot 17.00 uur

Achter een onopvallende deur aan de Diek verschuilt zich een idyllische, stille tuin met een pad naar de voormalige doopsgezinde schuilkerk: de Vermaning.

De Vermaning werd in 1660 'getimmerd' en was tot en met 1968 als kerk in gebruik. Sinds 2016 wordt hier jaarlijks één kerkdienst gehouden. Na restauratie bood het tot 1987 onderdak aan een klein scheepvaartmuseum. Van 1991-2020 was hier het atelier van kunstschilder Henk Noorlander. Ook vanaf 1991 is het 'open atelier voor kunst, muziek en creativiteit.' Vandaag repeteert het Trio Sprank hier; ze spelen moderne jazz.

In de tuin staan twee 18e-eeuwse tuinbeelden: Ceres, godin van de landbouw en Neptunes, god van de zee. Beide beelden zijn afkomstig uit de tuin van landhuis Brakestein aan het Skillepaadje.

De Vermaning is een rijksmonument.

Archeologisch monument op de Vogelmient

In 1415 werd hier, in het centrum van dit toenmalige vissersdorp een kapel gesticht. De kapel werd parochiekerk en met klokkenstoel en kerkhof omringd door een kerkhofmuur. Zo tekende Jan van Scorel het in 1552. Door de teruggang in de visserij verarmde de bevolking en vertrok deels. Wat overbleef van het dorp was door niet te beteugelen stuivend duinzand op deze locatie niet te handhaven. Huizen en kerk werden afgebroken en even noordelijker herbouwd. De huidige kerk verrees in 1719, als centrum van de lintbebouwing langs de Dorpsstraat.

Het kerkhof bleef nog lang in gebruik. Ook door bewoners van het toenmalige eiland het Eijerland. Voor hen was in De Koog de meest nabije kerk en begraafplaats, tot de aanleg van de begraafplaats en de stichting van de hervormde kerk in De Cocksdorp in 1840. Ook later in de negentiende eeuw werden hier nog inwoners van De Koog en aangespoelde drenkelingen begraven.

In 2004 werd deze kerk- en kerkhofheuvel gemeentelijk archeologisch monument. Amateurarcheoloog Gelein Jansen vertelt hierover om 10.15 uur.

Ingang aan de Kamerstraat tegenover huisnummer 73, 1796 AP De Koog
Om 10.15 uur vertelt amateurarcheoloog Gelein Jansen over de geschiedenis van kerk en begraafplaats.

Huisje Mosk

Dorpsstraat 164
1796 CG De Koog
Geopend van 11 tot 15 uur

Huisje Mosk, naast de kerk in de Koog, is vernoemd naar de vorige bewoonster, mevrouw Mosk. Het huisje is jonger dan de kerk, die dateert uit 1719. Het huisje is gebouwd in de 19e eeuw, als woning met bedrijfsgedeelte voor een klein boerenbedrijf. Mogelijk werd hier, in wat vanaf begin 18e eeuw het centrum van De Koog was, al eerder gewoond.

In 1904 sloopte de toenmalige eigenaar, een schapenboer, het achterhuis; alleen de noordmuur bleef staan. Daar tegenaan bouwde hij de huidige schapenboet. Daarmee kreeg het pand zijn huidige vorm: een woning met aan-

gebouwde schapenboet. Zowel in het huis als in de schapenboet is veel scheepshout en gebruikte bakstenen verwerkt. Hergebruik van materialen, vooral scheepshout, is bekend langs de hele Noordzeekust. In gebieden waar veel schepen verongelukten, zoals bij Texel, was dat heel gebruikelijk.

Recent zijn huis en schapenboet verbouwd tot twee zelfstandige woningen, voorzien van modern comfort en - zo goed als mogelijk bij een monument - geïsoleerd. Daarvan wordt één woning permanent bewoond. Huisje Mosk is een rijksmonument.

PKN kerk De Koog

Dorpsstraat 168
1796 CG De Koog
11.00 tot 16.00 uur

In 1719 is deze kerk herbouwd op deze plek. Vanaf 1415 tot het begin van de achttiende eeuw stond de kerk van De Koog op de huidige Vogelmient, een paar honderd meter zuidelijk. Eerst

als rooms-katholieke kerk, na de reformatie als gereformeerde kerk, de voorloper van de latere hervormde kerk. Kerk en kerkhof waren daar omringd door een kerkhofmuur. Gedwongen door stuivend duinzand werd die locatie verlaten. Kerk en huizen werden afgebroken. De kerk werd op de huidige plek herbouwd. Daarbij werden oude bakstenen hergebruikt; ze zijn te zien in de zuidelijke zijmuur. De huizen werden verspreid langs de huidige Dorpsstraat herbouwd. Vanaf 1719 was de kerk weer het hart van het verplaatste dorp.

De toenmalige inwoners van De Koog hadden het niet breed. Dat is nu nog te zien aan het eenvoudige zaalkerkje. Desondanks werd wel aandacht besteed aan details, zoals de rozetten in het gewelf. In de loop der tijd is heel wat verbouwd, aangepast en gerestaureerd in en aan de kerk. Maar dat is kinderwerk vergeleken bij de veranderingen in het dorp De Koog gedurende de laatste 75 jaar. De kerk is een rijksmonument en in gebruik bij de PKN gemeente Waal, Koog en Den Hoorn.

Eiland Galerij Texel en de naastgelegen woning in Zuid-Eierland

Postweg 70 en 72,
1795 JR De Cocksdorp
10.30 tot 17.00 uur

De voormalige buurtschool van Zuid-Eierland, nu de Eiland Galerij Texel, werd in 1978 van sloop gered door kunstenaar Niek Welboren. Binnen de hoge steens muren kregen de drie lokalen een nieuwe functie. Daarmee kwam dit karakteristieke gebouw in het centrum van de buurtschap opnieuw tot leven. Dat geldt ook voor de andere helft van het ensemble, de woning van het schoolhoofd.

In de daaropvolgende jaren werden de gevels en het dak gefaseerd gerestaureerd en de binnenruimten ingevuld en vervolmaakt. Erfgoed behouden is een mooi streven, maar geen eenvoudige opgave. Nadenken over verwarming en verduurzaming leidde echter tot goede en praktische oplossingen. Recent werden zonnepane-

len aangebracht op het dak van de woning. Ziet u ze?

Eigenaren Niek Welboren en Kerstin Edelmann maakten hun "Kunsteiland in de polder" tot levend erfgoed.

De voormalige buurtschool en de woning van het schoolhoofd zijn beide gemeentelijk monument. De Eiland Galerij en beeldentuin zijn geopend, de woning is niet toegankelijk, maar de bouwtekeningen en de verhalen over energiebesparing, verduurzaming en verstandige oplossingen voor bouwkundige problemen hoort en ziet u in de Eiland Galerij.

www.eilandgalerij.nl

Foto: René Pop

H. Francisca Romanakerk

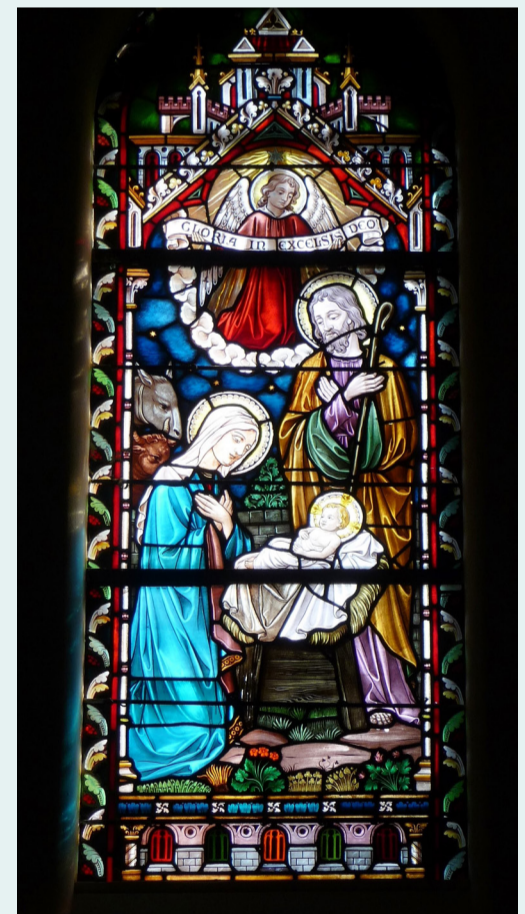
Molenlaan 2,
1795 AM De Cocksdorp
10.00 tot 17.00 uur

Deze rooms-katholieke kerk in De Cocksdorp is de opvolger van een te klein geworden kerk die kort na de inpoldering van Eijerland gesticht werd. Architect IJ. Bijvoet uit Amsterdam maakte het ontwerp en aannemer Van der Ploeg uit Zierikzee bouwde deze kerk in 1876-1877.

De kerk bevat twee rijksmonumenten: een gesneden communiebank uit ongeveer 1700 en een orgel uit ongeveer 1750. Dit eenklaviersorgel van orgelbouwer P. van Assendelft kwam uit een kerk in Obdam. De orgelkas is jonger, die dateert uit het derde kwart van de 19e eeuw. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de kerk zwaar beschadigd. Informatie daarover vindt u in de kerk.

De plaatselijke meestersmid Klaas van der Kloot vervaardigde in 1890 een torenuurwerk, net als zijn grootvader in 1843 deed voor de protestante kerk in De Cocksdorp. Van der Kloot was Nederduits gereformeerd, ofwel hervormd, maar in tegenstelling tot de toenmalige standverschillen tussen boeren en arbeiders speelde verzuiling in Eijerland toen nauwelijks een rol.

De kruisbalken van het kruis zijn vervaardigd van strandhout. Hergebruik van materialen is een traditie bij kustbewoners.

Voormalige dubbele arbeiderswoning

Hoofdweg 132,
1795 JG De Cocksdorp
om 11.00, 13.00 en 15.00 uur
geeft de eigenaar een toelichting op de inrit bij de brievenbus aan de weg.

De voormalige dubbele arbeiderswoning met het daarachter staande privaat werd gebouwd rond 1850 en behoorde bij de boerderij Bern. Beide zijn kenmerkend voor de agrarische geschiedenis van Eierland. In 1835 werd dit gebied ingepolderd door de Sociëteit van Eigendom van Eijerland. De zetboeren en hun arbeiders waren grotendeels afkomstig uit Zeeland en van de Zuid-Hollandse eilanden. Het huis is een rijksmonument.

In deze woning woonden tot in de twintigste eeuw twee gezinnen. Ze deelden het privaat. In de bijbehorende moestuin teelden ze groente en veel aardappelen voor eigen gebruik. De woning is rond 1982 gerestaureerd en zeer zorgvuldig verbouwd. Daarbij werden alle kenmerkende elementen zoveel mogelijk behouden: dakpannen, ramen, houten bakgoot met mooi gedetailleerde gootklossen en de dubbele schoorsteen. In beide woonkamers

is de schouw bewaard gebleven. In de houten aanbouw aan de achterzijde waren de entrees tot beide woningen; in zo'n 'hossie' stonden de klompen van het hele gezin en er was een turf- en later een kolenhok. Nu is daar de keuken.

In verband met de kwetsbaarheid van het erf geeft de eigenaar, architectuurhistoricus, buiten bij de brievenbus aan het begin van de inrit een toelichting, aanvang om 11.00, 13.00 en 15.00 uur.

De uitwateringssluis van polder Het Noorden

Stuifweg 4,
1794 HB Oosterend
Om 14.00 en 15.00 uur
geven medewerkers van het
hoogheemraadschap een toelichting
op het vroegere functioneren van de
sluis en uitleg over de restauratie.
Verzamelen bij het informatiebord

Deze sluis uit 1875 loosde ruim 100 jaar water van drie boezems op de Waddenzee. Het overtollige water was afkomstig uit de polders Eierland, Het Noorden en Waal en Burg. Waal en Burg voert ook water af vanaf het Burger Nieuwland tot en met De Koog. Als door hoog water op de Waddenzee niet gespuid kon worden, werd het water bewaard in de boezems.

De sluis werd in 1980 afgesloten toen de dijk is opgehoogd. Het gemaal Krasse Keet nam het toen over. Dit najaar start Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier met de restauratie van deze bijzondere sluis.

De sluis is een rijksmonument.

De voormalige rooms-katholieke kerk

Vliestraat 9,
1794 AT Oosterend
10.00 tot 12.00 uur

In 1786 werd een rooms-katholieke kerk gebouwd aan de Vliestraat in Oosterend. Dat was een kerk zonder toren en in eerste instantie zonder ramen. Na ontwerp van architect C.L.M. Robbers uit Haarlem bouwde timmerman G. Kuip uit De Koog in 1905 het huidige kerkgebouw. Dat werd gewijd aan de heilige Martinus. Het smeedwerk aan de voordeur was van de Oosterender smid Jacob Breman.

Ruim een eeuw later werd een nieuwe bestemming voor de kerk gezocht. Herbestemming van oude gebouwen is een uitdaging: hoe geef je ze een nieuwe toekomst met behoud van hun identiteit en kwaliteit? Wat zijn de mogelijkheden en onmogelijkheden? Hoe zorg je ervoor dat de toekomstige energierekening niet de pan uitrijst? Hoe doe je dat bij een 'moeilijk' gebouw als een kerk? Assurantiekantoor Bremer durfde dit aan, samen met architectenburo Veeger.

De samenwerking tussen eigenaar en architecten resulteerde in het ontwerp van een 'doos' in de kerk. Een ontwerp waar iedereen blij van wordt. De realisatie gebeurde door bevolgen en vakkundige vakmensen.

U bent welkom om binnen te komen en rond te kijken, u hoort en ziet over wensen en ideeën en vooral over de oplossingen waarmee het gebouw een mooie toekomst krijgt.

De Maartenskerk

Kerkstraat 2,
1794 AM Oosterend
10.00 tot 16.00 uur

De tufstenen Maartenskerk in Oosterend is gebouwd in de 10e of 11e eeuw als opvolger van een houten voorganger. In de loop der eeuwen werd de kerk steeds aangepast aan veranderende omstandigheden. Van 1967 tot 1971 werd de Maartenskerk gerestaureerd en deels teruggebracht naar het uiterlijk dat het gebouw in de 17e eeuw had. Na iedere restauratie volgde een andere. Zo werd recent een uitgebreide en grondige restauratie van het orgel afgerond. Bij die gelegenheid werd het ook uitgebreid met een trompetregister. In 2023 werd de indeling van de kerk aangepast aan nieuwe behoeften.

Programma

De kerkarchivaris vertelt over de kerk en over huistekens of huismarken. Iedereen had vroeger een huisteken en ondertekende officiële papieren, zoals een notariële akte, met zijn of haar huisteken. Na hun overlijden werd hun huisteken aangebracht op hun grafzerk in de kerk. Ook op een houten wand in de kerk staan huistekens.

Meer informatie
www.maartenskerktexel.nl

De eendenkooi van Spang - Natuurmonumenten

Dijkmanshuizen 5,
1792 CD Oudeschild
12.30 tot 16.30 uur

Een eendenkooi is een zoetwaterplas met vangpijpen en daaromheen bos. Met een eendenkooi vang je eenden. Hoe dat allemaal gaat, vertellen we u graag. De kooiker heeft zijn eigen tamme eenden op de plas, de staleenden. Die gaan 's nachts gras eten bij de burens. Daar ontmoeten ze via trekroutes aangekomen wilde eenden. Na wat netwerken gaan er een aantal mee terug naar de plas. Middels een geheimzinnig spel met voer en een hond weet de kooiker ze in het vanghokje te krijgen, waar ze "de pijp uit gaan".

Voor het goed functioneren van een eendenkooi is absolute rust in, en rondom de kooi onontbeerlijk. De kooiker duldt niemand anders in zijn kooi.

Veel kooien zijn omgeven door een stiltegebied, het "afpalingsrecht", waarbinnen je niets mag doen wat de eenden kan verstoren. Deze eeuwenlange rust in combinatie met de beschutte plas maakt een eendenkooi tot een uniek natuurgebied. In het microklimaat gedijt een grote verscheidenheid aan planten, vogels en insecten.

De kooi van Spang is één van de vier nog bestaande Texelse eendenkooien. Gevangen wordt er niet meer. Deze kooi is rond 1600 gegraven. Hij wordt onderhouden door vrijwilligers. Kom het zien, maak kennis met onze staleenden en geniet.

Molen De Traanroeier

Bezoek via de toegang
aan de Barentszstraat,
1792 AD Oudeschild
11.00 tot 16.00 uur

Molen De Traanroeier is een bewegend monument met een bewogen geschiedenis. De molen werd in 1727 in Zaandam gebouwd als graan- en pelmolen. Na hier bijna twee eeuwen dienst te hebben gedaan, werd hij in 1902 naar Texel verscheept. Tot de Tweede Wereldoorlog functioneerde De Traanroeier als korenmolen. Toen deze functie door machines werd overgenomen, dreigde de molen in verval te raken. In de jaren zestig werd besloten om elektriciteit op te wekken met de molen. De Traanroeier werd hiervoor helemaal omgebouwd. Dit was geen groot succes en tegenwoordig wordt er weer graan gemalen met de twee molenstenen boven in de molen. Sporen uit zijn tijd als elektriciteitsopwekker zijn nog steeds zichtbaar in de molen.

Op Open Monumentendag bakken vrijwilligers pannenkoeken in de molen. Ze zijn tegen een kleine vergoeding te koop; de opbrengst is voor het onderhoud van het monument. De molenaars zijn de hele dag aanwezig voor uitleg en beantwoording van vragen. Ze laten de wieken draaien en zullen ook een aantal keer de maalstoel in werking stellen.

U kunt dan in de hele molen horen en voelen met hoeveel kracht dat gepaard gaat, heel indrukwekkend!

Meer informatie
www.traanroeier.nl
Kijk op YouTube: Molen de Traanroeier

Buitenplaats Brakestein

Skillepaadje 18,
1792 CN Oudeschild
10.30 tot 15.30 uur

Sinds kort staat er achter het oude huis Brakestein een moderne aanbouw. Hoe ga je als architect te werk bij die verbinding tussen een gebouw van vroeger, en de eisen en wensen van bewoners van nu? Op Monumentendag laat Duco Kapitein van architectenbureau KJK uit Den Helder zien hoe hij dat aanpakt. Wilma Eelman vertelt over de eisen die gesteld worden aan nieuwbouw bij monumenten. Verder geeft Arjan Trap in de tuin rondleidingen langs zijn fototentoonstelling die is geïnspireerd op vroegere bewoners van Brakestein, en zorgen Reijer Wildeman en Alex van der Spek voor een relaxte sfeer met hun Monumentendagjazz.

Wat is er te doen?

Om 11.30 en 13.30 uur een tuinderleiding door fotograaf Arjan Trap
Om 12.30 uur de presentatie van Duco Kapitein en Wilma Eelman
De hele dag vrij toegang tot de tuin en fototentoonstelling

Meer informatie
Kijk voor het volledige programma op www.brakestein-texel.nl.

Stolpboerderij De Waddel

Westergeest 4,
1791 LJ Den Burg
10.00 tot 15.00 uur

Boerderij De Waddel is vernoemd naar de polder De Waddel. Dat is een bedijkt gedeelte van de toenmalige kwelder, grenzend aan de Hoge Berg en een van de oudste aandijkingen op Texel.

De stolpboerderij is gebouwd in 1625 en ooit uitgebreid met een tweede vierkant, ofwel een tweede hooivak. Het hout voor de bouw is afkomstig uit Scandinavië.

De Waddel is het kloppend hart van een floerend Texels schapenbedrijf. De bewoners waren en zijn begenadigde fokkers van zelfredzame

Texelse schapen én geboren schapenkaasmakers. Ze hebben hart voor hun boerderij, hun schapen en het Texelse landschap.

De boerderijwinkel, de woonkamer, de opkamer met bedstee en de kelder zijn ter gelegenheid van Open Monumentendag te zien. En u hoort verhalen over de boerderij en het schapenbedrijf.

De Waddel is een rijksmonument.

www.dewaddel.nl

Gravenstraat 31

Gravenstraat 31,
1791 CJ Den Burg
Om 11.00 en 13.00 uur is op het pleintje vóór het pand een toelichting op de restauratie en verduurzaming.

Dit huis met negentiende eeuwse voorgevel wordt momenteel gerestaureerd. Het is veel ouder dan de voorgevel doet vermoeden. Kort vóór 1621 was het huis eigendom van een schoolmeester. Later woonden er achtereenvolgens een oud-burgemeester die ook rietdekker was, belastinggaarders, de weduwe van een kastelein, een broodbakker en in de negentiende eeuw meerdere generaties horlogemakers.

De opvolgende eigenaars hebben er heel wat aan verbouwd, zo bleek tijdens de huidige restauratie. Bij het strippen van alle recente toevoegingen zoals plaatmateriaal kwamen veel oude materialen en bouwsporen van eerdere verbouwingen tevoorschijn. Daardoor leek het af en toe wel archeologisch onderzoek. Daarbij kwamen veel vragen op en dat leidde tot inzicht in de situatie in de achttiende eeuw.

Op basis van deze ontdekkingen en met respect

voor het monument wordt het huis nu gerestaureerd en voorzien van hedendaags comfort en isolatie. De eigenaar vertelt er graag over. Om 11.00 en 13.00 uur bent u daarvoor welkom op het pleintje vóór het monument.

Het huis is een gemeentelijk monument. U kunt het alleen vanaf het pleintje bekijken.

Open
MONUMENTENDAG

Oudheidkamer

Kogerstraat 1,
1791 EN Den Burg
12.00 tot 16.00 uur

De Oudheidkamer in Den Burg werd volgens het jaartal boven de deur gebouwd in 1599. Het is een van de oudste huizen van Texel. Anno nu kan iedereen dit prachtige rijksmonument bekijken en beleven. De bekende restauratie-architect C. Royaards restaureerde het huis; hij restaureerde onder andere ook de PKN-kerken in Den Burg en Den Hoorn en kasteel Het Oude Loo.

De Oudheidkamer is oudhollands ingericht met meubels en gebruiksartikelen uit de tijd van oma's oma. Achter de Oudheidkamer bevindt zich een groen paradijsje: een kruidtuin met wel honderd verschillende kruiden. Een oase van rust, midden in Den Burg! Op zolder is een aanstekelijke tentoonstelling over speelgoed, voor kinderen van alle leeftijden.

Tijdens Open Monumentendag is het museum gratis toegankelijk.

Meer informatie over de Oudheidkamer en het programma tijdens open monumentendag vindt u op www.oudheidkamertexel.nl

Bunkercomplex Texla

Kogerweg 132,
1791MK Den Burg
10.00 tot 16.00 uur

Aan weerszijden van de Kogerweg bouwden de Duitse bezetters in 1943 'Widerstandsnest 21H'. Tegen het eind van de oorlog werd dit omgedoopt tot 'Bataillonsgefechtsstand' van het Georgische Infanteriebataljon 822. Oorspronkelijk telde het bunkercomplex bijna vijftig bunkers, bouwwerken en veldversterkingen. Het was grotendeels omsloten door een tankgracht en prikkeldraadversperringen. Bij een aanval van de Geallieerden op Texel was de grote, met aarde overdekte telefoonverbindingbunker een essentiële functie toebedacht. Tijdens de Georgische opstand van 6 april tot 20 mei 1945 speelde dit bunkercomplex echter een andere cruciale rol.

Nu resteren alleen de telefoonbunker en de

paardenstal op de hoek van de Georgiëweg. Enkele jaren geleden maakten vrijwilligers van de bunkergroep de met aarde overdekte telefoonverbindingbunker gedeeltelijk zichtbaar en toegankelijk. Ze proberen de bunkers in- en uitwendig zo goed mogelijk te bewaren en waar mogelijk te restaureren. Binnen zijn voorwerpen tentoongesteld afkomstig van het Texla-complex en oorlogsspullen met een voornamelijk Texelse achtergrond.

De vrijwilligers vertellen graag over deze achtergronden en hun werkzaamheden om de bunker verder terug te brengen in de oorspronkelijke staat. Kijk ook eens op de Facebookpagina van Museum Bunker Texla.

DE WAAL

Museum Waelstee

Hogereind 6,
1793 AG De Waal
10.00 tot 17.00 uur

Het museum staat symbool voor het vroegere boerenbestaan op Texel. Stolpboerderijen zijn net paraplu's op vier of zes houten poten die een dak van riet of dakpannen dragen. Nieuw constructiehout dat op Texel werd gebruikt, kwam vooral uit Scandinavië. Gebruikt hout, afkomstig van gestrande zeilschepen, had in de boerderijbouw en het boerenbedrijf vaak de voorkeur. Ook in de twee stolpboerderijen in het museum is scheepshout verwerkt. Het is een symbool van hergebruik en duurzaamheid

en misschien ook van de spreekwoordelijke Texelse 'suinigheid'.

De kleine stolpboerderij is een gemeentelijk monument.

Het museum besteedt met open monumentendag veel aandacht aan de schapenhouderij in relatie tot stolpboerderijen en schapenboeten. Een overzicht van activiteiten vindt u op www.museumtexel.nl.

PKN-kerk De Waal

Hogereind 2, 1793 AG De Waal
10.00 tot 16.00 uur,
rondleidingen met een verhaal

Op de plek van de huidige kerk stond in de 12e eeuw een klein, tufstenen kerkje op een terp. De opvolger daarvan, een 19e-eeuwse neoromaanse kerk, werd op 7 april 1945 tijdens de Georgische opstand verwoest. Door de naoorlogse schaarste duurde het tot 1950 voordat er een nieuwe kerk werd gebouwd. Het architectenechtpaar Pot-Keegstra liet zich daarbij

inspireren door Friese terperkerken. De Studiecommissie Kerkenbouw, een commissie van architecten in Nederland, was lovend over het ontwerp en besloot haar commentaar met: "Een nieuw geluid, fris en karaktervol, zal misschien een nieuwe lente in de Nederlandse kerkelijke bouwkunst aankondigen."

Bij de nieuwbouw kwamen grote veldkeien tevoorschijn die als fundering dienden voor de middeleeuwse voorganger van de kerk. Van die kerk werden ook resten tufsteen aangetroffen. In mei 1952 werd de nieuwe kerk in gebruik genomen. Het was een kerk zonder toren. De kerktoren werd gebouwd in 1961 en in 2023 – 2024 gerestaureerd.

De kerk is een prachtig voorbeeld van wederopbouwarchitectuur op een eeuwenoude terp, omgeven door een stijlvolle kerkhofmuur. Deze werd in 2008 op initiatief van Stichting Dorpsherstel gerestaureerd. De kerk is een gemeentelijk monument.